

OBSERVATORI I EKONOMIVE TË PALIGJSHME NË EVROPËN JUGLINDORE

NUMRI

19 GUSHT 2024

Përmbledhje e pikave kryesore

Grupet kriminale të Ballkanit Perëndimor kanë një prani të konsiderueshme në Gjermani.

Të dhënat nga autoritetet gjermane të drejtësisë penale tregojnë se kriminelët nga Ballkani Perëndimor (veçanërisht nga Shqipëria) janë lojtarët kryesorë në tregjet e drogës në vend, si dhe në trafikimin e qenieve njerëzore dhe pastrimin e parave. Në të kaluarën, shtetasit e Ballkanit kanë qenë gjithashtu anëtarë të një bande famëkeqe motoçikletash që u ndalua nga autoritetet gjermane. Ky artikull ofron një vështrim të asaj se ku dhe si funksionojnë këto grupe dhe çfarë ka zbuluar policia përmes dekriptimit të aplikacioneve të përdorura nga grupet kriminale.

Biznesi i legalizuar i kanabisit mjekësor në Maqedoninë e Veriut është në rrezik të diversionit kriminal.

Në vitin 2016, Maqedonia e Veriut legalizoi kultivimin e kanabisit mjekësor. Që atëherë, industria ka lulëzuar. Por legalizimi ka sjellë me vete një sërë sfidash që kanë krijuar mundësi për korrupsion dhe krim të organizuar, veçanërisht rreth dhënies së licencave dhe devijimit të kanabisit të kultivuar ligjërisht në tregun e zi.

Grupet kriminale të Ballkanit Perëndimor kanë një prani të konsiderueshme në Gjermani.

Vlerësimi i fundit i Europol-it për rrjetet kriminale, i publikuar këtë prill, vë në dukje se grupet e organizuara nga Ballkani Perëndimor kanë një prani të konsiderueshme në BE, veçanërisht në Gjermani.¹ Që nga viti 2020 dhe 2021, shkatërrimi i EncroChat dhe Sky ECC nga agjencitë e zbatimit të ligjit – aplikacione të koduara të mesazheve të favorizuara nga kriminelët – kanë nxitur arrestime,² përfshirë kriminelët nga Ballkani Perëndimor në Gjermani. Këto dhe raste të tjera tregojnë se kriminelët nga Ballkani Perëndimor janë lojtarë aktivë në tregjet e drogës në Gjermani, si dhe në trafikimin e qenieve njerëzore dhe pastrimin e parave; një pamje e vërtetuar nga një ekzaminim i thellë i statistikave të policisë.

Falë të dhënave të mbledhura nga Sky ECC, Milivoj Todoroviç, nga Bosnja dhe Hercegovina, u arrestua në nëntor 2022 në Frankfurt am Main, me dyshimin për trafik droge përmes lidhjeve me klanin Škaljari të Malit të Zi, për të cilin N1 raporton se është një lojtar kryesor në dërgimin e kokainës në dhe nëpër Evropë.³ Në një rast tjetër të bazuar në inteligjencën nga aplikacioni i mesazheve Sky, në korrik 2022 Gjermania ekstradoi Savo Marinkoviçin – i cili tashmë po vuante dënimin me burg për trafik droge – në Bosnje dhe Hercegovinë përmes një njoftimi të kuq të INTERPOL-it, me dyshimin për vrasjen e dy oficerëve policor në vitin 2018 në Sarajevë;⁴ gjykimi i tij ende po vazhdon.⁵

Statistikat e Bundeskriminalamt (Zyra Federale e Policisë Kriminale të Gjermanisë) për 2021 dhe 2022 tregojnë se Shqipëria renditet ndër pesë kontribuesit kryesorë të huaj të kriminelëve të organizuar që veprojnë në Gjermani, duke e vendosur vendin të katërtin pas Turqisë, Polonisë dhe Italisë. Duke vlerësuar grupet e krimit të organizuar sipas kombësisë së anëtarëve të tyre kryesorë, grupet kriminale të udhëhequra nga shqiptarët renditen të dytat pas grupeve kryesisht turke në mesin e rrjeteve të huaja kriminale aktive në Gjermani.⁶

Tabloja është pak më e nuancuar nëse krimi i organizuar i lidhur me drogën ndahet nga rastet e krimit të organizuar në përgjithësi. Grupet e huaja më të përhapura të përfshira në veprat penale të trafikut të drogës janë turqit, polakët dhe shqiptarët. Kur bëhet fjalë për kokainën,

shqiptarët përbëjnë kategorinë më të madhe të shkelësve të huaj (15%).⁷ Grupet shqiptare janë gjithashtu lojtarët kryesorë në tregun e kanabisit në Gjermani.⁸

Një arsye për përfshirjen e fuqishme të grupeve të krimit të organizuar shqiptar dhe të Ballkanit Perëndimor në biznesin e drogës dhe ndërmarrjet e tjera kriminale mund të jetë diaspora e madhe e njerëzve nga ish-Jugosllavia dhe Shqipëria që emigruan në Gjermani në vitet 1990. Një tjetër arsye mund të jenë rrjetet që grupet kriminale nga Ballkani Perëndimor mbajnë në portet e Evropës Perëndimore – një portë për kokainën – si dhe heroina dhe kanabisi i trafikuar përmes rrugës ballkanike.

Rrjetet shumëkombëshe polikriminale

Shumica e celulave kriminale nga Ballkani Perëndimor që janë aktive në Gjermani duket se janë pjesë e rrjeteve më të gjera shumëkombëshe, duke hedhur poshtë mitin e një 'karteli ballkanik' monolit. Kur policia kombëtare gjermane ose operacionet e përbashkëta përmes Europolit nxjerrin një numër të madh kriminelësh të organizuar, qytetarët e Ballkanit shpesh figurojnë në mesin e të arrestuarve. Për shembull, në maj 2023, Europol koordinoi një operacion ndërkombëtar që rezultoi në arrestimin e 37 personave, disa prej të cilëve ishin nga Ballkani Perëndimor, duke përfshirë një udhëheqës të dyshuar nga Bosnja dhe Hercegovina, i cili tashmë po vuante një dënim katërvjeçar në Itali.⁹ Në qershor 2023, Eurojust dhe Europol mbështetën autoritetet në Gjermani, Itali dhe Holandë në çmontimin e një rrjeti të trafikut të drogës që autoritetet thonë se përbëhej kryesisht nga shtetas shqiptarë; Janë arrestuar 35 të dyshuar. Ky rrjet kriminal akuzohet për trafik kokaine dhe kanabis me një vlerë tregu të kombinuar prej më shumë se 1 miliard euro nga Amerika e Jugut në Evropë.¹⁰

Në tetor 2023, një rrjet i madh i trafikut të drogës u theye kur dhjetëra të dyshuar u arrestuan dhe disa qindra kilogramë kokainë u kapën nga një rrjet që përfshin shtetet federale gjermane të Hessen, Rhine-Westphalia veriore, Baden-Württemberg, si dhe Kroacia dhe Polonia. Në mesin e të arrestuarve ishin shtetas të Kroacisë, Serbisë, Bullgarisë, Maqedonisë së Veriut dhe Malit të

Zi.¹¹ Në shkurt 2024, autoritetet italiane dhe shqiptare, në përpjekje të përbashkëta të ndihmuara nga Eurojust dhe Europol, kryen një operacion të madh që çoi në arrestimin e 59 të dyshuarve, përfshirë individë në Shqipëri, Itali, Gjermani dhe Mbretërinë e Bashkuar. Ky rrjet akuzohet për kontrabandë të heroinës, kokainës, hashashit dhe kanabisit në Gjermani dhe Spanjë duke përdorur automjete të pajisura me hapësira të fshehura.¹² Këto operacione tregojnë se si Gjermania është një treg i madh i shitjes me pakicë për drogën, si dhe një pikë e rëndësishme transporti për transaksionet me shumicë të kokainës për shpërndarje brenda Evropës dhe më gjerë.

Rastet e lartpërmendura tregojnë qartë se rrjetet kriminale gjithnjë e më shumë bashkëpunojnë përtej kufijve etnikë, duke kapërcyer ndarjet tradicionale në përfitim të të gjitha rrjeteve të përfshira. Rastet tregojnë gjithashtu natyrën transnacionale të rrjeteve. Për shembull, në rastin e kokainës, grupet e organizuara kriminale nga Ballkani Perëndimor kanë kontakte të mira me grupet kriminale në burimin e furnizimit në Amerikën Latine, pikat e shpërndarjes me shumicë (përfshirë portin e Hamburgut) dhe vendndodhjet e shpërndarjes me pakicë në vende të tjera evropiane.

Grupet kriminale ballkanike dihet se kanë lidhje të mira me organizatat mafioze italiane dhe turke. Në përgjithësi, ata njihen si sipërmarrës të zgjuar në tregtinë e drogës. Sipas një ish-zyrtari të Administratës Amerikane të Zbatimit të Drogës, kriminelët nga Ballkani janë "më se të lumtur të punojnë me izraelitët, holandezët, suedezët, dominikanët dhe kinezët ... [Ata] punojnë me të gjithë".¹³

Ekosistemet kriminale dallojnë në mënyrë të konsiderueshme në të gjithë Gjermaninë. Ndërsa në disa qytete të ashtuquajturat me bazë klanore – zakonisht arabe, turke ose kurde – mbizotërojnë rrjetet e krimit të organizuar (p.sh. në Berlin), në të tjera grupet e dominuara nga Shqipëria ose të Ballkanit Perëndimor kontrollojnë një pjesë të konsiderueshme të tregjeve të jashtëligjshme fitimprurëse (p.sh. në Hamburg).¹⁴ Edhe në qytetet e mëdha si Berlino dhe Frankfurt am Main, ku grupet ballkanike janë partnerë të vegjël, ata me sa duket janë të aftë për të lidhur marrëveshje me grupe më të fuqishme.¹⁵

Në Hamburg, organizatat shqiptare, serbe dhe malazeze konsiderohen gjerësisht si grupet më të fuqishme, veçanërisht ato të përfshira në trafikun e kokainës, ndërsa grupet e përbëra kryesisht nga shtetas nga

Një operacion ndërkombëtar i zbatimit të ligjit në maj 2023 rezultoi në arrestimin në të gjithë Evropën të 37 anëtarëve të një grupi kriminal, mes tyre shtetas të Ballkanit Perëndimor.

Foto: Europol

Kosova, Maqedonia e Veriut dhe Bosnja dhe Hercegovina konsiderohen më shumë si fiksues ose të angazhuar në transport.¹⁶ Grupet kroate të krimit të organizuar kanë një prani të madhe në Gjermani, sërisht pjesërisht që rrjedh nga diaspora e madhe kroate që u rrit si rezultat i migrimit gjatë luftërave në Jugosllavi në vitet 1990.

Ndërsa grupet kriminale nga Ballkani Perëndimor duket se janë në gjendje të punojnë mirë me grupe të përbëra nga njerëz të kombësive të ndryshme, ata gjithashtu kanë një reputacion për dhunë. Sipas të dhënave federale të vitit 2023, shkelësit shqiptarë renditen në vendin e katërt për sa i përket numrit të të dyshuarve të gjetur të armatosur kur arrestohen për vepra penale të lidhura me trafikun e drogës.¹⁷ Dhuna e organizuar në Gjermani ndonjëherë rrjedh nga mosmarrëveshjet midis grupeve nga Ballkani, siç është konflikti i përgjakshëm midis organizatës Škaljari dhe Kavaçit, një tjetër klan malazez.¹⁸ Në maj 2019, për shembull, dy burra u vranë në Forst, Gjermani, në një incident që thuhet se lidhet me atë luftë klanore.¹⁹

Lloje tjera të krimit

Përveç trafikut të drogës, grupet kriminale nga Ballkani Perëndimor dyshohet se janë të përfshirë në shantazh dhe trafikim të qenieve njerëzore, veçanërisht për shfrytëzim seksual. Individë nga Ballkani Perëndimor kanë qenë aktivë në bandat e jashtëligjshme të motoçikletave në Gjermani.²⁰ Vëmendje e veçantë mediatike është përqendruar te banda e motoçikletave United Tribuns, e cila u themelua në vitin 2004 nga Armin Çulum,²¹ një ish-boksier me origjinë boshnjake. Shumë nga anëtarët e bandës e kanë origjinën nga Bosnja ose pjesë të tjera të Ballkanit Perëndimor. Grupi, i njohur gjithashtu si Vëllezërit Ballkanikë Herkunft,²² u bë i njohur për trafikimin e qenieve njerëzore, veçanërisht për shfrytëzimin seksual, si dhe për atentatet.²³ Ata madje konkurruan me kapitujt lokalë të Hells Angels dhe Bandidos. Në vitin 2022, Gjermania ndaloi United Tribuns me arsyetimin se grupi përbënte kërcënim të rëndë publik dhe ishte përgjegjës për një sërë aktesh kriminale.²⁴

Në shkurt të vitit 2022, policia gjermane çmontoi një rrjet hajdutësh makinash nga Bosnja dhe Hercegovina, të cilët dyshoheshin se kishin vjedhur makina luksoze me vlerë 1.5 milionë euro, kryesisht në Saksoninë e Ulët, Rhine-Westfalen veriore dhe Hessen.²⁵ Në prill të vitit 2023, gjashtë serbë u arrestuan në Berlin për vjedhje të makinave luksoze.²⁶

Në shkurt 2024, policia në Darmstadt shkatërroi një rrjet të dyshuar kriminal të shtetasve ballkanikë, të cilët ishin përfshirë në kontrabandën e njerëzve në Gjermani për punësim të jashtëligjshëm, kryesisht në kantiere ndërtimi. Në lidhje me këtë rast janë arrestuar tre shtetas serbë dhe tre kroatë, si dhe një malazez, një gjerman dhe një shtetas i Bosnjë-Hercegovinës, nën dyshimin për shmangie tatimore në vlerë prej 10.4 milionë euro.²⁷

Aktorët kriminalë nga Ballkani Perëndimor janë gjithashtu të përfshirë në pastrimin e parave, ose duke lëvizur paratë e fituara në Gjermani përsëri në Ballkan ose duke investuar fitimet e tyre të jashtëligjshme në biznese të ligjshme, pasuri të paluajtshme ose kriptovaluta.²⁸ Autoritetet gjermane e kanë pasur të vështirë të kuptojnë plotësisht shtrirjen e pastrimit të parave, por ata besojnë se është rritur midis 2021 dhe 2022. Grupet e organizuara kriminale në Gjermani grumbulluan të paktën 998 milionë euro të ardhura të jashtëligjshme dhe investuan rreth 45% të fondeve në kriptovaluta për të pastruar fitimet, sipas të dhënave të rastit të përpiluara nga autoritetet. Për më tepër, në vitin 2022, nga 19 hetime kombëtare aktive për pastrim parash, një përfshinte një grup të organizuar kriminal të dominuar nga shqiptarët dhe një tjetër nga individë nga Bosnja dhe Hercegovina.²⁹

Përfundime

Policia ka bërë përparim të rëndësishëm pas dekrimitimit të aplikacionit Sky ECC dhe hetimet në vazhdim pritet të rezultojnë në arrestime të tjera të kriminelëve ballkanikë që veprojnë në Gjermani. Megjithatë, mbetet nevoja për më shumë hetime të përbashkëta të zbatimit të ligjit, duke përfshirë agjencitë nga Ballkani Perëndimor dhe bashkëpunim të zgjeruar ndërmjet prokurorive rajonale. Për më tepër, numri i madh i shtetasve të Ballkanit Perëndimor me shtetësi të dyfishtë që punojnë në BE, veçanërisht në Gjermani, ndërlikon përpjekjet e zbatimit të ligjit për të gjurmuar aktivitetet kriminale, veçanërisht në drejtim të pastrimit të parave dhe kontrabandës së parave në Ballkan. Nevoja për një shtysë më të madhe theksohet nga Indeksi Global i Krimit të Organizuar i Iniciativës Globale kundër Krimit të Organizuar Transnacional. Qëndrueshmëria e Gjermanisë ndaj krimit të organizuar, megjithëse relativisht e lartë, është në rënie; rezultati i vendit në këtë metrikë ra nga 7.67 në 2021 në 7.50 në 2023.³⁰

Shënime

- 1 Europol, *Decoding the EU's most threatening criminal networks*, 5 prill 2024.
- 2 Europol, *Dismantling of an encrypted network sends shockwaves through organised crime groups across Europe*, 2 korrik 2020; Europol, *800 criminals arrested in biggest ever law enforcement operation against encrypted communication*, 8 qershor 2021.
- 3 *A drug cartel member from Bosnia arrested in Frankfurt*, N1, 8 nëntor 2022.
- 4 *U BiH izručen Savo Marinković, osumnjičen za ubistvo sarajevskih policajaca*, N1, 27 korrik 2022; *Uhapšen osumnjičeni za ubistvo dvojice sarajevskih policajaca*, Radio Free Europe/Radio Liberty, 2 shkurt 2022; *Borka Cerić, Advokat Tomić za 'Avaz': Savo Marinković je pucao policajcima u glavu*, Avaz, 26 dhjetor 2021.
- 5 *Marko Trifkovic pleaded guilty in the case of the murder of Sarajevo policeman*, Sarajevo Times, 27 maj 2024.
- 6 Zyra Federale e Policisë Kriminale Gjermane, *Organized Crime – National Situation Report 2022*, 17 nëntor 2023.
- 7 Ndërkohë, 44 % e shkelësve të kokainës ishin gjermanë. Zyra Federale e Policisë Kriminale Gjermane, *Rauschgiftkriminalität Bundeslagebild 2022*, 24 tetor 2023.
- 8 Po aty.
- 9 Europol, *37 arrested as violent Balkan criminal cell taken down*, 25 maj 2023.
- 10 Europol, *Strike against an Albanian drug trafficking network in Germany, Italy and the Netherlands*, 23 qershor 2023.
- 11 *Festnahmen und Durchsuchungen bei Razzia gegen Drogenhandel-Netzwerk*, Hessenschau.de, 11 tetor 2023.
- 12 *European police arrest dozens of drug trafficking suspects*, Deutsche Welle, 6 shkurt 2024.
- 13 *Balkankartell, Hauptlieferant von Kokain in Europa*, Koha, 10 maj 2024.
- 14 Intervistë me një gazetar hulumtues gjerman, 5 shkurt 2024, me email.
- 15 Intervistë me një burim nga bota e krimit, Frankfurt, 2 prill 2024.
- 16 Intervistë me një studiues, Hamburg, 4 mars 2023, në internet.
- 17 Zyra Federale e Policisë Kriminale Gjermane, *Organized Crime – National Situation Report 2022*, 17 nëntor 2023.
- 18 Walter Kemp, *Making a killing: What assassinations reveal about the Montenegrin drug war*, GI-TOC, korrik 2020.
- 19 Bodo Baumert, *Balkanbanden ziehen ihre blutige Spur durch Europa*, Lausitzer Rundschau, 30 nëntor 2020; *Mordfall in Brandenburg angeblich mit Kotor-Mafia verknüpft*, Tiroler Tageszeitung, 14 maj 2019.
- 20 Zyra Federale e Policisë Kriminale Gjermane, *Organized crime: National situation report 2021*, 29 shtator 2022; Zyra Federale e Policisë Kriminale Gjermane, *Organized crime: National situation report 2022*, 17 nëntor 2023.
- 21 Kate Connolly, *Germany bans 1,700-strong 'rocker' gang for violent crime links*, The Guardian, 14 shtator 2022.
- 22 Viplebenslauf, *Balkan Brothers Herkunft*, 7 mars 2022.
- 23 Walter Kemp, *Transnational tentacles: Global hotspots of Balkan organized crime*, GI-TOC, korrik 2020.
- 24 *Germany raids, bans Hells Angels rival United Tribuns*, Reuters, 14 shtator 2022.
- 25 Europol, *Arrest in Germany of 3 suspects involved in theft of EUR 1.5 million worth of vehicles*, 23 shkurt 2022.
- 26 Sofija Bogosavljev, *Uhapsheno šest Srba u Nemačkoj – Provaljivali u automobile, jedan se smejao nakon hapšenja i pozirao sa liscama na rukama*, Blic, 1 prill 2023.
- 27 *Uhapšeni i državljani BiH: Nijemci razbili bandu koja je utajila 10 miliona evra*, Nezavisne, 21 shkurt 2024.
- 28 FBI, *What we investigate: Transnational organized crime*.
- 29 Zyra Federale e Policisë Kriminale Gjermane, *Organized crime: National situation report 2022*, 17 nëntor 2023.
- 30 GI-TOC, *Criminality in Germany*, Indeksi Global i Krimit të Organizuar 2023.

Biznesi i legalizuar i kanabisit mjekësor në Maqedoninë e Veriut është në rrezik të diversionit kriminal.

Maqedonia e Veriut legalizoi kultivimin e kanabisit mjekësor në vitin 2016. Që atëherë, industria ka lulëzuar. Që nga marsi 2024, kishte rreth 70 kompani private në Maqedoninë e Veriut të regjistruara për kultivimin e kanabisit për përdorim mjekësor dhe prodhimin e sythave dhe vajit të kanabisit.¹ Por biznesi i kanabisit në Maqedoni është i cenueshëm ndaj korrupsionit që lidhet me lëshimin e licencave dhe në formën e devijimit të kanabisit të rritur ligjrisht në tregun e zi.

Ndërsa ka një kërkesë të qëndrueshme por të kufizuar për produkte medicinale të kanabisit në Ballkanin Perëndimor, ekziston një treg i konsiderueshëm i jashtëligjshëm për sythat e thatë të kanabisit në rajon. Në të vërtetë, kanabisi është droga më e konsumuar në Ballkanin Perëndimor.² Maqedonia e Veriut është gjithashtu një qendër e madhe tranziti për trafikimin e kanabisit të prodhuar në Shqipëri.³

Ekziston shqetësimi se një pjesë e tregut për kanabisin ilegal po furnizohet nga kompani me licenca për të kultivuar kanabis në mënyrë të ligjshme për përdorim mjekësor. Sipas ligjit aktual për kontrollin e drogave narkotike dhe substancave psikotrope, kanabisi i rritur në Maqedoninë e Veriut që nuk përdoret për qëllime mjekësore nuk mund të eksportohet.⁴ Megjithatë, duket se në shumë raste më shumë kanabis kultivohet nga kompani të licencuara sesa nevojitet për eksport të ligjshëm. Oferta e tepërt e një produkti të rritur ligjrisht për të cilin ekziston një treg i madh i zi krijon rreziqe të dukshme.

Në vitet e fundit, policia në Maqedoninë e Veriut ka ndërmarrë veprime kundër kompanive të licencuara për shkelje të ndryshme, duke përfshirë edhe devijimin e produkteve të tyre për kontrabandë. Në disa raste janë ndërmarrë veprime për zbatimin e ligjit ndaj kompanive që nuk kanë përmbushur standardet e kërkuara. Ky mund të jetë ose faji i kompanisë ose rezultat i rregullimit të dobët nga organet përkatëse,⁵ përkatësisht ministrinë e bujqësisë dhe shëndetësisë,⁶ së bashku me një komision të posaçëm prej pesë anëtarësh që pritet të gjurmojë prodhimin dhe të kryejë inspektime të çdo plantacioni të paktën dy herë në vit.⁷ Në raste të tjera,

policia ka vepruar pas dyshimeve se kanabisi i kultivuar në objekte të licencuara po devijohet me dashje apo pa dashje në tregun e zi.

Në një shembull të profilit të lartë të kohëve të fundit, një operacion policor në Maqedoninë e Veriut në mars 2024 kishte në shënjestër dhjetëra kriminelë të dyshuar që dyshohet se janë përfshirë në prodhimin dhe shpërndarjen e jashtëligjshme të drogës. Në mesin e të arrestuarve ishte edhe Boro Stojçev, i njohur edhe si 'Boro Marlboro', ish-kryetar i komunës së Novosellës.⁸ Përfshirja e supozuar e Stojçevit në kontrabandën e kanabisit tërhoqi vëmendjen e publikut, jo më pak që kur kompania e djalit të tij mori një licencë për kultivimin e kanabisit në vitin 2020. Bastisjet e policisë si pjesë e këtij operacioni në lokacione përfshirë Strumicë, Gjevgjeli, Demir Kapi, Strugë dhe Prilep, sekuestruan mbi 100 kilogramë marihuanë, duke çuar në akuza për shitje dhe shpërndarje të paautorizuar të drogës.⁹ Stojçev e pranoi fajin dhe u dënua me pesë vjet e tre muaj burg.¹⁰

Të tjera bastisje dhe sekuestime kanë ndodhur në bazë të parregullive të biznesit. Në shkurt 2022, për shembull, policia bastisi një kompani që kultivonte ligjrisht kanabis për qëllime mjekësore në qytetin e Strumicës dhe sekuestroi rreth 1.5 ton kanabis për shkak të 'parregullive' në funksionimin e firmës. Asnjë arrestim nuk u bë ndonjëherë.¹¹

Në verën evropiane të vitit 2022, brenda një harku kohor prej 48 orësh, policia e Maqedonisë së Veriut kreu bastisje në dy plantacione kanabisi pranë liqenit të Ohrit.¹² Këto plantacione ishin të licencuara për kultivimin e kanabisit mjekësor, por bastisjet e policisë gjetën shkelje të rregulloreve që sipas një hetimi nga Rrjeti Ballkanik i Gazetarisë Hulumtuese, tregohet se një pjesë e kanabisit të rritur ligjrisht mund të ketë hyrë në tregun e jashtëligjshëm.¹³

Në prill 2023, policia kapi 100 kilogramë kanabis të klasit premium që, sipas ministrisë së brendshme, ka të ngjarë të ketë origjinën nga një fabrikë legjitime që prodhon vaj kanabisi për përdorim mjekësor.¹⁴ Autoritetet vlerësuan vlerën rrugore të kësaj ngarkese, për të cilën ata

Kultivimi i kanabisit për përdorim mjekësor po lulëzon në Maqedoninë e Veriut, por ekziston rreziku që oferta e tepërt të devijohet në tregun e zi.

Foto e dhënë

dyshonin se ishte e destinuar për tregun e zi, deri në 600 000 euro.¹⁵ Kontrabanda është zbuluar dhe sekuestruar në një veturë me targa të Shkupit; automjeti është ndalur në Negotinë dhe shoferi dyshohet se ka tentuar të ikë para se të kapet.¹⁶

Më 6 korrik 2023, në fshatin Sopot afër qytetit të Kavadarit, autoritetet konfiskuan 225 kilogramë kanabis

dhe 1 000 sytha kanabis me vlerë gjysmë milioni euro nga një kompani që prodhon kanabis mjekësor.¹⁷ Raportet e policisë citojnë dyshimin për aktivitet të jashtëligjshëm me përqendrim në tentativat e supozuara të personelit të kompanisë për të shpërndarë drogë në tregun e zi.¹⁸

Në shtator 2023, autoritetet u revokuan lejet e tri kompanive të kanabisit mjekësor pasi një inspektim i policisë në një objekt të licencuar të kultivimit të kanabisit në fshatin Vrapçisht zbuloi parregullsi të shumta.¹⁹ Mungonin kamerat e sigurisë dhe të vëzhgimit, rrethoja rrethuese ishte dëmtuar dhe ambientet nuk kishin energji elektrike. Në vend të punonjësve të regjistruar janë gjetur dy shtetas shqiptarë të paautorizuar. Brenda zonës së sigurt të magazinimit, policia sekuestroi 327,3 kilogramë lule të thata kanabisi, të paketuara në thasë alumini, të cilat i kalonin kufijtë e ligjshëm. Gjithashtu, u konstatuan 23.3 kilogramë kanabis të tepërt.

Po ashtu në Vrapçishtë, më 15 dhjetor 2023, policia ka sekuestruar nga një person juridik 4 341 ton kanabis, me vlerë mbi 10 milionë euro. Ky sekuestrim erdhi pas një vendimi të qeverisë për të hequr licencën e kompanisë për shkak të disa parregullsive të zbuluara gjatë një inspektimi të madhësisë së sipërfaqes së kultivuar, pajisjeve dhe staft.²⁰

Në vitin 2023, policia u hoqi tetë licenca kompanive që prodhojnë kanabis mjekësor, sipas të dhënave nga ministria e brendshme.²¹ Atë vit, 4.6 ton kanabis u sekuestruan së bashku me 3 799 bimë kanabis sativa.²² Në vitin 2022, policia revokoi shtatë licenca për kompanitë që operonin në industri dhe në aksionet e operacioneve policore ndaj kompanive ligjore, 561.1 kilogramë kanabis ishin bashkë me 8 723 kërcell kanabis sativa.²³

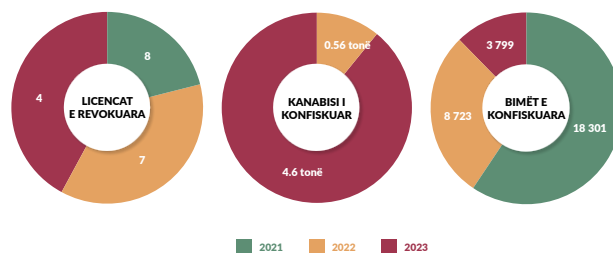

FIGURA 1 Licencat e hequra dhe sendet e konfiskuara, 2021–2023.

Ministria e Punëve të Brendshme, Raporte vjetore 2022 dhe 2023

Viti	TVSH e paguar	Tatimi në fitim i paguar
2022	129.3 milion denarë (2.1 milion euro)	3.4 milion denarë (53 800 euro)
2023	181.3 milion denarë (2.9 milion euro)	33.9 milion denarë (542 100 euro)
Gjithsej	310.6 milion denarë (5 milion euro)	37.3 milion denarë (595 900 euro)

FIGURA 2 Taksat e paguara nga kompanitë e kanabisit mjekësor në Maqedoninë e Veriut, 2022–2023.

Të dhënat e mbledhura nga Administrata e të Ardhurave Publike, 20 shkurt 2024.

Lëshimi i licencave të cenushme ndaj korrupsionit

Një hallkë tjetër e dobët është dhënia e licencave. Ndërsa kultivimi i kanabisit mjekësor u legalizua në vitin 2016 përmes ndryshimeve në Ligjin për kontrollin e drogave narkotike dhe substancave psikotrope,²⁴ vetëm pasi ish-kryeministri Zoran Zaev erdhi në pushtet në vitin 2017, industria filloi të lulëzojë. Ai parashikoi se do të sillte të ardhura prej 250 milionë euro dhe do të ndihmonte në rritjen e punësimit.²⁵

Biznesi i kanabisit ka qenë me të vërtetë një burim parash për kompanitë private dhe shtetin. Të dhënat nga Administrata e të Ardhurave Publike tregojnë se në vitin 2022 dhe 2023 kompanitë në Maqedoninë e Veriut që merren me kultivimin e bimëve aromatike dhe mjekësore (për përdorim në farmaci) kanë paguar rreth 5 milionë euro tatimin mbi vlerën e shtuar.²⁶ Parashikohet që tregu do të vazhdojë të zgjerohet me një normë vjetore prej 4.76% nga 2024 në 2029, duke rezultuar në një vëllim shitjesh prej 37.90 milion dollarë amerikanë në pesë vjet.²⁷

Në të njëjtën kohë, duket se dhënia e licencave ka qenë gjithashtu një biznes fitimprurës, me zyrtarë shtetërorë të përfshirë ndonjëherë.²⁸ Sipas një zyrtari të lartë policie në Shkup, shpesh kërkohen lidhje politike për të marrë një licencë dhe se kjo mund të lehtësohet me ryshfet ose donacione politike.²⁹

Implikimet për Maqedoninë e Veriut dhe më gjerë

Vendimi i Maqedonisë së Veriut për legalizimin e kultivimit të kanabisit mjekësor ka sjellë shpërblime fitimprurëse për qeverinë dhe ata që janë të përfshirë në biznes, por edhe rreziqe, veçanërisht në aspektin e korrupsionit që rrethon procesin e dhënies së licencave dhe devijimit të kanabisit në tregun e zi, pavarësisht nëse nga persona të brendshëm ose vjedhje nga palët e treta.

Përvoja e Maqedonisë së Veriut nënvizon një sfidë qendrore të kontrollit të drogës në një kohë të liberalizimit në rritje të ligjeve dhe qëndrimeve ndaj përdorimit të kanabisit: si të rregullohet dallimi midis tregjeve të ligjshme dhe të jashtëligjshme; dhe si të zbatohet ligji kur vende të ndryshme kanë ligje të ndryshme, madje edhe brenda të njëjtit rajon, veçanërisht përmasat e tregut të zi shqiptar.

Situata e vendit nënvizon gjithashtu një paradoks në të cilin disa ministri përfitojnë nga kultivimi i kanabisit, ndërsa policia shpenzon kohë dhe burime për t'u marrë me pasojat e krijuara nga i njëjti biznes. Kjo është një sfidë me të cilën do të përballet qeveria e re e Maqedonisë së Veriut, pas zgjedhjeve në maj të fituara nga qendra e djathtë, por problemi nuk është unik për këtë vend ballkanik.

Shënime

- 1 Who controls the cannabis factories?, Vecer, 4 mars 2024.
- 2 Observatory of Illicit Economies in South Eastern Europe, *Lessons learned from cannabis legalization in North Macedonia*, Risk Bulletin, Numri 5, Global Initiative Against Transnational Organized Crime, mars 2021.
- 3 Po aty.
- 4 Marija Mitevska, *How did legal marijuana end up in the hands of criminals?*, Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL), 23 dhjetor 2020.
- 5 Intervistë me një figurë të nëndheshme të Maqedonisë së Veriut, Shkup, 2 maj 2024.
- 6 Ministria e Shëndetësisë në Maqedoninë e Veriut, *Law on Control of Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*, Gazeta Zyrtare e Maqedonisë, Nr. 37/2016, Neni 29-c.
- 7 Sipas nenit 29-b, paragrafi 5, komisioni formohet nga ministri i shëndetësisë. Ai përbëhet nga dy përfaqësues të Ministrisë së Shëndetësisë, një përfaqësues nga Ministria e Bujqësisë, një përfaqësues nga Agjencia për Barna dhe Produkte Medicinale dhe një specialist në fushën e bimëve mjekësore.
- 8 *Prosecutor's office: Detention for all those arrested in the 'Chibuk' action, two were already in prison*, Faktor, 3 mars 2024.
- 9 Po aty.

- 10 Srgjan Stojančev, *Боро Марлборо веќе осуден, а им скрочи капа на врховен судија и член на Советот на јавни обвинители*, Telma, 21 maj 2024.
- 11 *N. Macedonia medical marijuana firm raided, 1.5 tons seized*, Associated Press, 9 shkurt 2022.
- 12 Vlado Apostolov, Jelena Veljkovic dhe Besar Likmeta, *Crime ties exposed in North Macedonia medicinal cannabis boom*, Balkan Insight, 28 mars, 2023.
- 13 Po aty.
- 14 *The Ministry of the Interior seized legal marijuana destined for the black market*, RFE/RL, 6 prill 2023.
- 15 Po aty.
- 16 Po aty.
- 17 *The Ministry of the Interior seized 225 kilograms of drugs worth half a million euros*, A1 më 6 korrik 2023.
- 18 Po aty.
- 19 Miroslava Simonovska, *Companies for medical cannabis were left without permits*, Sloboden Pečat, shtator 2023.
- 20 Ivan Kolekevski, *Police seize over 4.3 tons of marijuana in Gostivar region*, MPB, 15 dhjetor 2023.
- 21 Ministria e Punëve të Brendshme, *Annual report 2023*, 20 mars 2024.
- 22 Po aty.
- 23 Ministria e Punëve të Brendshme, *Annual report 2022*, 17 mars 2023.
- 24 David Segal, *North Macedonia waits for a green light, and a lucrative high*, *The New York Times*, 9 shtator 2021.
- 25 Vlado Apostolov, Jelena Veljkovic dhe Besar Likmeta, *Crime ties exposed in North Macedonia medicinal cannabis boom*, 28 mars 2023.
- 26 Mbledhja e të dhënave nga Administrata e të Ardhurave Publike, 20 shkurt 2024.
- 27 Po aty.
- 28 *The legalization of cannabis production for medicinal purposes is being abused*, *Nova Makedonija*, 4 mars 2024.
- 29 Intervistë me një ish-polic të rangut të lartë, Shkup, 4 qershor 2024.

Buletinet e Rreziqeve janë publikime periodike nga observatorët tanë rajonalë, në bashkëpunim me rrjete të shoqërisë civile për të paraqitur të dhëna të reja dhe për të kontekstualizuar prirjet e rrjeteve të krimit të organizuar, tregtisë së paligjshme, dhe reagimit të shtetit ndaj tyre. Nëse doni të abonoheni për të marrë numrat e ardhshëm të “Buletinit të rreziqeve”, ju lutemi regjistrohuni këtu ose dërgoni email në Vanja.Petrovic@globalinitiative.net.

MBI “INCIATIVËN GLOBALE”

Iniciativa Globale Kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar është një rrjet mbarëbotëror, i përbërë nga më shumë se 600 ekspertë të shpërndarë nëpër të gjithë globin. Iniciativa Globale ka krijuar një platformë për nxitjen e një debati më të gjerë dhe promovimin e përfaqësive inovative, për të krijuar një bazë të fortë për hartimin e një strategjie në nivel global kundër krimit të organizuar.

www.globalinitiative.net

Ky publikim u realizua me mbështetjen financiare të Fondit të Mbretërisë së Bashkuar për Konflikt, Stabilitet dhe Siguri. Përgjegjësia mbi përmbajtjen e këtij publikimi bie vetëm mbi GI-TOC, dhe përmbajtja nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e Mbretërisë së Bashkuar.

**GLOBAL
INITIATIVE**
AGAINST TRANSNATIONAL
ORGANIZED CRIME